

ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ: 'Η πρώτη εφαρμογή και «Υποδοχή» της στη νεότερη Ελλάδα

Στό σημείωμα αυτό παραθέτουμε μερικές περικοπές από το άρθρο του Βασιλή Δωροθέη που δημοσιεύθηκε το 1981 (NoB. T. 29ο, τεύχ. 11/1981) με θέμα θανατική ποινή: 'Η πρώτη εφαρμογή και «υποδοχή» της στην νεότερη Ελλάδα. Στη μελέτη του αυτή ο Β.Δ. ασχολείται με την επιβολή της θανατικής ποινής στην καποδιστριακή εποχή και στην άμεσως επόμενη περίοδο, μέχρι τις άρχες του 20ού αιώνα.

Όπως γράφει ο ίδιος ο συγγραφέας: Το άρθρο αυτό γράφτηκε με στόχο να συμβάλει, όσο μπορεί, στην όραση της παραπάνω αντίρρησης, δείχνοντας ότι, από τα πρώτα «δημάτια της» στη χώρα μας, μετά την 'Επανάσταση του '21, η ποινή του θανάτου, και όταν ακόμα προκάλεσε, κάποτε, θεαματική προσέλευση του «κοινού» (στις περιπτώσεις που εφαρμόστηκε «παραδειγματικά», λ.χ. η τιμωρία των ληστών του Δήλεου και η ύστερία που δημιουργήσε), είναι πολύ αμφίβολο, πλέον, το ότι συνάντησε την αποδοχή του ελληνικού λαού και των φωτισμένων εκπροσώπων του.

Τό υλικό τό όποιο επιλέξαμε γιά τό άρθρο αυτό προέρχεται από τέσσερις πηγές: τό πρώτο η καποδιστριακή περίοδο, από συστηματική αποδελτίωση της «Γενικής Εφημερίδας της Ελλάδος» (1828-1831), δηλαδή της από τότε 'Εφημερίδας της Κυβερνήσεως και από εξέισο συστηματική αποδελτίωση των φακέλλων της «Γενικής Γραμματείας της Έπικρατείας» (είδους γραμείου του Πρωθυπουργού, με τό σημερινό δεδομένο), της ίδιας περιόδου, που βρίσκονται στό Γενικά Αρχεία του Κράτους. Γιά τήν μετέπειτα περίοδο και μέχρι τις άρχες του 20ού αιώνα, τό υλικό προέρχεται από πλήρη αποδελτίωση του τοπικού τύπου της 'Αργολίδας καθώς και από άρθρα που έντοπιασε με γιά τό θέμα σε «Ημερολόγια» της εποχής (ειδικότερα, στό «Εθνικό Ημερολόγιο» του Σκόκου). Τό ότι, γιά τή δεύτερη περίοδο, στρέψαμε τήν προσοχή μας πρός τήν 'Αργολίδα, και, ειδικότερα, πρός τό Ναύπλιο, είναι, βέβαια, ζήτηση έρευνητικής έπιλογής, παράλληλα όμως, ανταποκρίνεται και σε ένα δεδομένο: τό Ναύπλιο αποτέλεσε, κατά τήν περίοδο αυτή, τόν κύριο τόπο έκτελέσεως

(γίνονταν στό Παλαμήδι, ενώ ο πύργος στό νησίδα Μπουρτζι χρησιμοποιόταν σάν κατοικία των χριστιάνων). 'Η στάση, επομένως, της τοπικής κοινής γνώμης άπέναντι στην εφαρμογή της θανατικής ποινής άποτελεί πολύτιμο κοινωνιολογικό «δείκτη» γιά τήν «υποδοχή» της στό χώρα μας.

Καποδιστριακή περίοδος

Μετά τήν έλευση του Καποδιστρια στην Ελλάδα (7 Ιανουαρίου 1828) και έπί τρία, σχεδόν, χρόνια δέν φαίνεται να έκτελέσθηκε θανατική ποινή, τουλάχιστον σύμφωνα με τις πηγές που άναφέραμε. Είναι, μάλιστα, ένδιαφέρον να μνημονεύσουμε δύο χαρακτηριστικές περιπτώσεις, από τις οποίες ή μία άφορά άνθρωποσυνία. «έκ παραδρομής και άπροσεξίας» και ή δεύτερη μετατροπή θανατικής ποινής, ώστε να καταδείξουμε ποιά ήταν τό γενικότρον πνεύμα της ασφρονιστικής πολιτικής κατά τά τρία, αυτά, χρόνια.

Στήν πρώτη περίπτωση, του κατηγορουμένου Γεωρ. Παρασκευά, που είχε σκοτώσει τόν Δημ. Γεωργίου, ή Στρατιωτική Έπιτροπή που έκρινε, τότε, τήν ποινή άδικησασ σύμφωνα με τήν διαταγή αρ. 457 του Καποδιστρια, άποφάνηκε στις 28 δεφρουαρίου 1828 ότι, σύμφωνα με τήν άπολογία του κατηγορουμένου, με μωρτικώς καταθέσεις, αλλά και «παρατήρησασ και τα συνοδεύοντα τό έγκλημα πωριστιακά», ο φόνος διαπράχθηκε «ούχι έκ προμελέτης» και τιμωρεί τόν φονέα ως έξης: «καδοικιάζει τόν διαληφθέντα έννοχον... εις τήν εφεξης ποινήν κατά τόν ΜΉ' παράγραφο του κωδικού τών νόμων. 'Εκ όλοκληρους μήνας από τής σημερον να εúρισκεται υπό παιδείαν, τούς μεν πρώτους τρεις έξ αυτών φέρων άλυσον εις τούς πόδας να δουλεύει παστερών τούς άσφαριστός της πολιτείας Ναυπλίου, εις σπληνισμούς της κακίας και παράδειγμα τών άτακτούντων, τούς λοιπούς τρεις μήνας να μείν εις τήν φυλακήν κατά συνέχειαν». Ταυτόχρονα, τό δικαστήριο επέδωλλε και άποζημίωση πρός όφελος της χήρας και του όρφανού του Δημ. Γεωργίου.

Στή δεύτερη περίπτωση, με τήν αρ. 13317 πράξη του της 5 Ιουλίου 1829, ο Κυβερνήτης μετατρέπει θανατική ποινή, που είχε επιβληθεί από τό Πρωτόδικόν Δικαστήριο τών Δυτικών Σποράδων στόν πλοίαρχο Κων. Καρα και στούς «συντρόφους» του (υποθέτουμε γιά περαιτέρω), θεωρώντας ότι «τά έγκλήματα τούτων είναι τής σκληρότης άνόγκης και τών έκ του πολέμου δεώνων, μάλλον ή της κακής διαθεσεως αυτών άποτέλεσμα: Λαβόντες όκτον διά τας άπόρους και όβλιες οικογενείας αυτών, άπειλούμενος παντελή όλεθρον και καταστροφήν, έκτελουμένης της άποφάσεως». Σύμφωνα με τήν πράξη του Κυβερνήτη, οι καταδικασμένοι «απολυθήναι της θανατικής ποινής, αλλά θέλουν

κρατείσθαι μέχρι δευτέρας διαταγής υπό φυλάξιν εις τό έν Μονεμβασία φρούριον». Μόλις πρός τό τέλος του έτους 1830 έπισημαίνουμε, στή «Γενική Έφημερίδα της Ελλάδος», τήν πρώτη έκτέλεση θανατικής ποινής («κεφαλικής ποινής»).

Συνολικά, τρεις φορές και μόνο τούς δύο τελευταίους μήνες του 1830 θροσκουμε έκθέσεις έκτελέσεων, από τις οποίες ή πρώτη γίνεται στή Σκόπελο, ή δεύτερη στην Καλαμάτα και ή τρίτη στό Σάλωνα(...). Μπορούμε, λοιπόν, να συμπεράνουμε ότι κατά τήν καποδιστριακή περίοδο ή θανατική ποινή δέν εφαρμόστηκε συστηματικά (άλλωστε, μόλις ένα μήνα, σχεδόν, πριν από τό δολοφονία του, ο Κυβερνήτης μετέτρεψε σε «δεκαετή φυλακήν» άλλη θανατική καταδική, και, μάλιστα, να υποθέσουμε θάσυμα γιά χρησιμοποίηθηκε μόνο σάν έντελώς εξαιρετικό μέτρο. Παράλληλα, δέν διαθετόμενο θάσυμα και άντικειμενικό στοιχείο ποιά να συνηγορεί γιά τό ότι ή ποινή αυτή και ή εφαρμογή της βρήκαν συνεχή αποδοχή στόν ελληνικό λαό: ή έκτέλεση του Γεωρ. Μαυρομιχάλη, δένός από τούς δολοφόνους του Κυβερνήτη, και ή όθιμημο άποδοχή της από τόν λαό, ύπηρξε μία εξαιρετική περίπτωση, που δέν είναι δυνατό να μας όδηγήσει σε γενικά συμπεράσματα.

'Η μετέπειτα περίοδος (μέχρι τις άρχες του 20ού αιώνα)

Μέ τήν έλευση του Όθωνα, εισάγεται σάν τρόπος έκτελέσεως ή λαμητρονία και καθιερώνεται τό «λειποτήγματο» τό δημόιο. Σύμφωνα με τήν περιστασιακότρον άρθρο του Μιχ. Λαμητρονίου γιά τό θέμα', «ή λαμητρονία, άμα ως άπεδιδάσθη εις Ναύπλιον, καθήρσασ πάραυτα τό άπαίσιον αυτής έργου(...)». 'Η πρώτη θανατική έκτέλεση έγινε (δημόσια), στό πρόσταίο Πρόνοια του Ναυπλίου, με δήμο Γάλλο και βοηθούς του ένα Βούλγαρο και έναν 'Ιταλό, και όποκεφαλιστικώς ο λησαιοτρονής Μητρομαργαρίτης. Άμέσως μετά ή λαμητρονία στάληκε στό Μεσολόγιο, όπου όποκεφαλιστικώς έννενα ληστές, άφού προηγουμένως αντίσταθήσαν κατά τών δημίων και τούς κατοκιοήσαν(...).

Ο νέος δήμιος προέβη στην πρώτη του έκτέλεση στό Άργολα (κατάσχημο τρών ληστών), «υπό τό όμμα των βλαβών λαού, μετά ώνερς ουγκινήςσεως και φρίκης παρακοκιοήσαντος τό άπαίσιον θέαμα: μεθ ό ή έκτελεσται του Νόμου, άποδοκιμασθέντος και λιθοβολουμένου ύψηλότερον υπό όσραλή στρατιωτική συνοδείαν εις Ναύπλιον και ένεκελίσθησαν εις τό

